

J. Castelló sembla, però, haver usat *enganyar* en una obra seva: «Mirau que si sa veieta m'hagués *enganya!*» (Villangómez, *Llibre d'Eivissa*, 212). —⁴ Hi ha indicis d'una interpolació del vers 378 per part dels mss. Ur i Ve, que apareix com «mal ni treball ni guerra / ne engan per la terra»; Eiximeinis que havia utilitzat aquests versos en el *Llibre de les Dones*, posa *afany* en lloc de *treball*; en un altre passatge, v. 407, «e cobret la ab mal gran; / car pena e afan», el ms. Ve té *afany*; sembla, doncs, que el vers 378 devia ser «mal ni guerra ni *afany* / per la terra ne *engany*». —⁵ Indica la seva font en forma abreujada com a *Alb. Bret.*, que no hem pogut identificar; no sembla ser Albertano da Brescia, *Llibre de consolació*. —⁶ Aquesta data aproximada la deduïm del fet que les dues composicions col·lectives, *Lo Procés de les Olives* i *Lo Somni de Joan Joan*, en les quals participà J. Moreno són dels anys 1497 i 1496; notem que participà, a més, en el certamen poètic del 1474. —⁷ Recordem la forma amb *-nn-* del document de 1090 de l'inicial, que pot indicar la nasal palatal *ny*; segons ens informa el jove catalandofil nord-americà Philip Rascio les grafies amb *-nn-* (*engannar*, *enganno*) són molt freqüents en els documents de 1128-1143 inclosos en el *L. Feudorum Ceritaniae* conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. —⁸ En un mot com *escon* (SCAMNUM) la presència de la vocal velar sembla haver impedit aquest canvi; la variant *escó*, tret del plural *escons* per analogia, ha tingut molt poca difusió. —⁹ Però és dubtós que tingués aquest significat en el passatge que dona *AlcM* de BMctge, *Somni*, 90.20.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
engany, *engan*, *enganament*, *enganable*, *enganablement*, *enganant*, *enganyador*, *enganador*, *enganyós*, *enganós*, *enganyosament*, *enganosament*, *enganyivol*, *enganivol*, *enganivolment*, *enganyifa*, *enganyatall*, *enganyall*, *enganyoi*, *enganeta*, *desenganyar*, *desenganar*, *desengany*, *desengan*, *enganyabadoocs*, *enganyabèsties*, *enganyabovos*, *enganyamons*, *enganyamones*, *enganyapetits*, *enganapurs*, *engana-ruques*, *enganyaminyons*, *enganyafadrins*, *enganyapastors*, *enganet*

+*Enganyotejar*, V. *ganyota* Engarbar, V. *garba* Engarbullar, V. *garbuix* Engardaix, V. *faradatxo* i *llangardaix* +Engarbuller val., V. *abreüller* (OBRIR) Engarfar-se, V. *garfir* Engargallar, *engargamellar*, *engargollar*, -*gullar*, *engargús*, *engargussar*, V. *gargamella* Engaritar, V. *garita* Engarjolar, V. *garjola* Engarlandar, V. *garlanda*

Engarlindar-se, probablement metàtesi d'un **enlengardar-se* (amb *eng > ing*) derivat de l'antic *langart* < LACARTU que (per influència de *fardeix/FAR-DATXO*) donà LLANGARDAIX.

Engarramatxar, V. *garramatxa* Engarranxar, V. *esgarrinxar* i *garranxa* (GANXO) Engarranxinar-se, V. *garranxa* (GANXO) i cf. supra *engarlindar-se* Engarrapar, V. *esgarrapar* Engarrellar, no ve de *garrell*

(*AlcM*), de sentit inconnex, sinó encreuament de *engarranxar-se* amb *embullar* (i mots semblants) Engarrigar-se, V. *garriga* +Engarristar-se, V. *esgarrapar* Engarrofar-se, V. *garrofa* Engarronada, *engarronar*, V. *garro* (GARRA) Engarrotojar, V. *garrot* Engarrovar, V. *garrofa* Engàs, *engassar*, V. *gassa* (*gansola*) Engast, *engastador*, *engastar*, V. *encastar* Engatar, *engatimar*, V. *gat* Engatjar, V. *gatge* Engatonar, *engatussar*, V. *gat* (però per al darrer, veg. cast. *engatusar* DCEC) Engaufonar, V. *golfo* Engaumeit, *engaunit*, V. *engalbar* Engavanyament, *engavanyar*, V. *gavany* Engavarrar, V. *gavarra* Engavatxar, V. *gavatx* Engavellador, *engavellar*, V. *gavell* Engebrar, *engebrèit*, V. *gebre* Engecar, -*at*, V. *gec* Engega, *engegada*, *engegador*, V. *engegar*

ENGEGAR, mot absent de la llengua antiga i encara estrany a les varietats valenciana i occidental de la llengua moderna: d'origen desconegut; ni tan sols s'ha pogut establir sòlidament si el sentit més antic és el de 'posar en fort moviment, desaparar', predominant en el català central, o el de 'menar el bestiar al camp', predominant en els Pirineus orientals, o el d'«expulsar, rebutjar (algú)», més propi de les Illes; ni si la forma més antiga és *engegar* o *atgegar* (que preponderà fins a mitjan segle passat). Entre les teories més afavorides i sostenibles figuren: a) que *atgegar* fos una alteració fonètica de l'hispano-àrab *atšakká* 'acusar (una persona)' (d'on el cast. ant. *achacar* id., avui 'atribuir falsament') passant des de **atxacar una dona a engegar-la* 'repudiar-la' (i després 'fer marxar'); b) que vingués del ll. INSTIGARE 'agullonar, burxar, aquissar', ço que fonèticament fóra possible només si el mot ens hagués vingut com a manlleu del mossàrab, o dels parlars de l'Alta Itàlia (on realment és *inžigare* 'burxar, aquissar'); c) que s'hagués creat com una modificació del ll. INDIAGARE 'perseguir la caça, empaitar-la' (o del seu descendent cat. ant. *enagar* 'estimular'), sigui per haver-se creat en llatí vulgar una variant *INDEAGARE (per etimologia popular), sigui perquè es vagi modificar el conegut *en(d)agar* per influència d'un altre verb. Cap d'aquestes complicades teories no se'ns imposa com a versemblant, i contra totes subsisteixen objeccions de detall molt fortes, de manera que només combinant-les amb una de les altres, com a factor modificador, s'arribaria a un resultat ben sostenible, però sempre rebuscat. □ 1.ª doc.: *etjagar* 1695, Lacav.; *engegar* en diverses cançons populars de cap al mateix segle, i en doc. de 1784.

La primera dada datada amb precisió la tenim en Lacav.: «*etjagar lo falcó (cassant)*: falconem emittere; *ell etjàgà sos gossos contra de aquell*: in illum canes suos emisit vel immisit» (p. 443b); també en el seu article *gos*: «*etjagar los gossos de cassa contra una salvatgina*» (p. 534b).¹

En velles cançons tradicionals i romanços tenim ja totes les diverses accs. 'Fer marxar, fer que se'n vagi': «els presos ya me'ls pendré / y 'n Josep enjega 'ls presos que tenia 'l cavallé», romanç recollit a Vic, que narra fets del S. XVI o XVII, MilàF (*Romllo.*, 108.27);